

มุ่งสู่การสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย*

อนันต์ วัฒนกุลจรัส** พรเพ็ญ วรสิทธา*** และ อุดมศักดิ์ ศิลประชาวงศ์****

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และได้ชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่จะสร้างรายได้จากกลุ่มผู้เยี่ยมเยือนระดับสูง (High-End) โดยสมมติว่า หากผู้เยี่ยมเยือนกลุ่มนี้ซึ่งมีจำนวนเพียงร้อยละ 1 ของผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมดมีการใช้จ่ายในสินค้าและบริการท่องเที่ยวทุกรายการในระดับสูงแล้ว ก็จะทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 2.80 ล้านล้านบาท จากรายได้เฉลี่ยที่ประมาณการได้เท่ากับ 1.44 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 94.45 และยังชี้ให้เห็นว่าการกระจายรายได้ ที่ทั่วถึงใน 12 สาขาธุรกิจท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ที่พักสำหรับผู้เยี่ยมเยือน 2) อาหารและเครื่องดื่ม 3) การเดินทางโดยรถยนต์ 4) ของฝากและของที่ระลึก 5) การเดินทางโดยรถไฟ 6) การเดินทางโดยเรือ 7) การเดิน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การสำรวจข้อมูลบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทยปี 2556” (A Survey of Data for Thailand’s Tourism Satellite Accounts (TSA) 2013) ซึ่งได้ถูกนำเสนอและบันทึกในแผ่นซีดีในการประชุมวิชาการระดับชาติในวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี 2558 เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558

** คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เลขที่ 118 หมู่ 3 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
อีเมล: ontanan@yahoo.com (corresponding author)

*** สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เลขที่ 118 หมู่ 3 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
อีเมล: pornpen_econ@yahoo.com (co-author)

**** คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เลขที่ 118 หมู่ 3 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
อีเมล: sudomsak@yahoo.com (co-author)

ทางโดยเครื่องบิน 8) อุปกรณ์เดินทางและท่องเที่ยว 9) บริการนำเที่ยวและบริการจอง 10) บริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 11) บริการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ และ 12) บริการท่องเที่ยวจำเพาะด้านอื่นๆ จะช่วยสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

คำสำคัญ: บัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว การใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

Towards Sustainable Revenue Generating in Thailand's Tourism Industry*

Anan Wattanakuljarus** Pornpen Vorasittha*** and Udomsak Seenprachawong****

Abstract

This paper analyzes the spending behavior of both Thai and foreign visitors and points out the opportunity for substantial revenue growth from the high-end spending visitors. If these high-end visitors, one percent of the total visitors, spend on all tourism goods and services at high levels, Thailand's tourism revenues will increase to 2.80 billion baht from an average of 1.44 billion baht or 94.45 percent increases. The study also indicates that distributing tourism revenues across 12 different tourism related business sectors: 1) accommodation, 2) food and beverage, 3) road passenger transport, 4) gifts and souvenir, 5) railway passenger transport, 6) water passenger transport, 7) air passenger transport, 8) transport equipment rental, 9) travel agencies and other reservation, 10) cultural services, 11) sports and

* Based on a research project "A Survey of Data for Thailand's Tourism Satellite Accounts (TSA) 2013". Presented and recorded in a compact disc at NIDA National Conference on Development Administration, Globalization and Sustainable Development 2015, on April 1, 2015.

** School of Development Economics, National Institute of Development Administration (NIDA), 118 Moo 3, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, THAILAND.
E-mail: ontanan@yahoo.com

*** Research Center, National Institute of Development Administration (NIDA), 118 Moo 3, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, THAILAND.
E-mail: pornpen_econ@yahoo.com

**** School of Development Economics, National Institute of Development Administration (NIDA), 118 Moo 3, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, THAILAND.
E-mail: sudomsak@yahoo.com

recreational services, and 12) other specific tourism services could help Thailand towards sustainable revenue generating in the tourism industry.

Keywords: Tourism Satellite Accounts (TSA), Tourism Revenue Generation, Tourism Income Distribution, The Expenditure of Visitors, Thailand's Tourism Industry

บทนำ (Introduction)

การใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและชาวต่างชาติจัดเป็นแหล่งรายได้จากการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย งานวิจัยที่ผ่านมาเน้นการศึกษาถึงรายได้ที่ได้จากผู้เยี่ยมเยือนจาก 4 แหล่ง คือ ที่พักสำหรับผู้เยี่ยมเยือน อาหารและเครื่องดื่ม การเดินทางโดยรถยนต์ และของฝากและของที่ระลึก ทำให้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยอย่างทั่วถึงและยั่งยืนขาดความสมบูรณ์ แต่ถ้าพิจารณาสู่ทางการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวตามกรอบแนวคิดของบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Accounts: TSA)¹ ซึ่งได้จำแนกสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวออกเป็น 12 ประเภท ได้แก่ 1) ที่พักสำหรับผู้เยี่ยมเยือน 2) อาหารและเครื่องดื่ม 3) การเดินทางโดยรถยนต์ 4) ของฝากและของที่ระลึก 5) การเดินทางโดยรถไฟ 6) การเดินทางโดยเรือ 7) การเดินทางโดยเครื่องบิน 8) อุปกรณ์เดินทางและท่องเที่ยว 9) บริการนำเที่ยวและบริการจอง 10) บริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 11) บริการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ และ 12) บริการท่องเที่ยวจำเพาะด้านอื่น ๆ ก็จะต้องพบว่าประเทศไทยยังมีช่องทางในการสร้างรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนได้อีกมาก

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการสำรวจพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยจำแนกประเภทของการใช้จ่ายออกเป็น 12 สาขาการท่องเที่ยวตามกรอบแนวคิดของบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว แล้วนำผลการสำรวจมาประมาณการรายได้จาก 12 สาขาดังกล่าวข้างต้น พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและยั่งยืนในบทความนี้หมายถึงการกระจายรายได้ที่ทั่วถึงในสาขาธุรกิจท่องเที่ยวให้ครอบคลุม 12 สาขาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การปล่อยให้รายได้จากการท่องเที่ยวกระจุกอยู่เพียงบางสาขา โดยไม่พัฒนาสาขาบริการด้านการท่องเที่ยวอื่นควบคู่กันไปด้วยแล้ว การบริการที่ขาดหายไปย่อมทำให้ความสามารถในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวของไทยด้อยกว่าประเทศที่พัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวได้มากกว่า

ส่วนในด้านแนวคิดการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนนั้น Elkington (1999) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจจำเป็นต้องสร้างคุณค่าให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างสมดุล โดยมีผลกำไรเป็นเสมือนทางผ่านไปสู่ประโยชน์สุขร่วมกันของทุกฝ่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายเติบโตอย่างยั่งยืนไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น

¹ บัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Accounts: TSA) เป็นระบบตารางบัญชีที่ประยุกต์ใช้โดยตรงกับภาคการท่องเที่ยวซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้การรับรองกรอบแนวคิดและหลักการเมื่อปี 2543 เป็นระบบบัญชีใหม่ล่าสุดที่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากลสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างนานาประเทศได้และถูกนำไปประยุกต์ใช้งานในหลายประเทศทั่วโลกที่มีอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

นโยบายการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวทั้ง 12 สาขาให้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เพิ่มขึ้นย่อมเป็นวิธีหนึ่งของการสร้างรายได้ให้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืน

งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

กรอบคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (TSA: RMF, 2008) ระบุว่าอุปสงค์การท่องเที่ยวเกิดขึ้นจากหลายส่วนไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนในประเทศ การใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนจากต่างประเทศ การลงทุนด้านการท่องเที่ยวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมอื่น ๆ และการใช้จ่ายสาธารณะของภาครัฐเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้การใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นก่อนการท่องเที่ยว เกิดขึ้นขณะท่องเที่ยว หรือเกิดขึ้นหลังการท่องเที่ยว ต่างก็จัดเป็นอุปสงค์การท่องเที่ยวส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดรายได้โดยตรงต่อภาคการท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์หลักของการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การเยี่ยมเยือนเพื่อนและญาติ การศึกษา และฝึกอบรม การดูแลสุขภาพทางการแพทย์ ศาสนาและการแสวงบุญ ซ้อปปิ้ง และวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ (อนันต์ วัฒนกุลจรัส, 2552; 2555)

อุปสงค์การท่องเที่ยวจะเป็นตัวกำหนดจำนวนเที่ยวของการเดินทาง จำนวนวันท่องเที่ยว จำนวนวันพักรวม ค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน ลักษณะการใช้จ่าย ช่วงระยะเวลาของการเดินทาง ฯลฯ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินระดับความต้องการใช้สินค้าและบริการท่องเที่ยว ซึ่งบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวได้จำแนกออกเป็น 12 ประเภทดังที่กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาของไทย อย่างเช่น โครงการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ (พรเพ็ญ วรสิทธา และคณะ 2550, 2551) และการศึกษาของกรมการท่องเที่ยว (2556) ไม่ได้ศึกษาการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนครบทุกประเภทสินค้าและบริการท่องเที่ยว ทำให้ข้อมูลที่ได้ยังไม่เป็นมาตรฐานสากลที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ได้โดยตรง และที่สำคัญทำให้ขาดข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการสร้างรายได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย

ในช่วงที่ผ่านมาพบว่ามีหลายประเทศได้นำกรอบคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (TSA: RMF, 2008) มาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนในประเทศต่าง ๆ เช่น แคนาดา (Kemp and Nijhowne, 2004; Demi, 2007) สหรัฐอเมริกา-มลรัฐอลาสกา (Alaska Department of Commerce, Community and Economic Development, 2004) สหรัฐอเมริกา-มลรัฐฮาวาย (Hawaii Tourism Authority, 2006) แอฟริกาใต้ (Statistics South Africa, 2013) และนิวซีแลนด์ (Statistics New Zealand, 2014) เป็นต้น การศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศนั้น ๆ

บทความนี้เป็นการศึกษาชิ้นแรกของไทยที่ได้วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติโดยการประยุกต์กรอบคำแนะนำ TSA: RMF 2008 และพัฒนาข้อมูลการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนออกเป็น 12 สาขา และจำแนกพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับเฉลี่ย และระดับสูง เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทการท่องเที่ยวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เพื่อนำผลที่ได้มาประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวและเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์สำหรับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

วิธีการศึกษา (Methodology)

บทความนี้ได้แบ่งวิธีการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยจำแนกประเภทของการใช้จ่ายออกเป็น 12 สาขาตามกรอบแนวคิดของบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว ขั้นตอนที่ 2 เป็นการประมาณการค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนต่อคนต่อวันเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดเป้าหมายและในระดับประเทศ และขั้นตอนที่ 3 เป็นการประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดเป้าหมายและในระดับประเทศโดยใช้สถานการณ์สมมติ (Scenarios) ด้านการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือน

ขั้นตอนที่ 1 การนำเสนอผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือน

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยข้อมูลทุติยภูมิคือข้อมูลจำนวนผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละกลุ่มซึ่งนำมาจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยจำนวนผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละกลุ่มคือตัวเลขเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 เนื่องจากเมื่อปลายปี 2554 และต้นปี 2555 เป็นช่วงที่ไทยเกิดปัญหาน้ำท่วมใหญ่ จำนวนผู้เยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอาจเป็นตัวเลขที่ไม่ปกติ เพราะผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยอาจเป็นผู้หนีภัยน้ำท่วม ส่วนผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติเสี่ยงที่จะมาท่องเที่ยวในไทย โรงงานต่าง ๆ ต้องหยุดผลิตเพื่อหนีภัยน้ำท่วม ฯลฯ ดังนั้นพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนอาจแตกต่างไปจากภาวะปกติ หากนำตัวเลขจำนวนผู้เยี่ยมเยือนมาประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ อาจเกิดการประมาณค่าที่สูงเกินจริง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในการประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดนั้น การศึกษานี้จึงใช้จำนวนผู้เยี่ยมเยือนเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยใช้เป็นตัวแทนเฉลี่ยของปี 2551-2555 แต่ข้อมูลของพฤติกรรมการใช้จ่ายและจำนวนเงินด้านการใช้จ่ายในแต่ละรายการสินค้าและบริการท่องเที่ยวเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ได้มาจากการสำรวจผู้เยี่ยมเยือนเมื่อปี 2556

สำหรับข้อมูลปฐมภูมินั้น กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาคือผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย (นักทัศนจรและนักท่องเที่ยวชาวไทย) ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ (นักทัศนจรและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ) และจากการทำโฟกัสกรุป (Focus Group) และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว 12 สาขา ซึ่งจำแนก

8

ตามประเภทของสินค้าและบริการท่องเที่ยว 12 ประเภทดังที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ด้วยแบบสอบถาม สถานที่จัดเก็บข้อมูลคือจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของไทยซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ภาค ๆ ละ 3 จังหวัด และกรุงเทพฯ รวมเป็น 16 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ เชียงราย พิษณุโลก สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต กระบี่ อุดรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี ระยอง และตราด โดยทั้ง 16 จังหวัดเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สามารถทำรายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวได้สูงสุด 3 อันดับแรก ในภาค และเมื่อนำรายรับจากการท่องเที่ยวของทั้ง 16 จังหวัดมารวมกัน พบว่า มีรายรับเฉลี่ยรวมกันมาก ถึงร้อยละ 85.28 ของรายรับเฉลี่ยทั้งประเทศ จึงจัดเป็นกลุ่มจังหวัดที่สามารถใช้เป็นตัวแทนในการศึกษา เพื่อการวางกลยุทธ์สำหรับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (ตารางที่ 1)

จำนวนตัวอย่างของผู้เยี่ยมเยียนในการจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิคือจังหวัดละ 700 ตัวอย่าง ใน 16 จังหวัดเป้าหมาย รวม 11,200 ตัวอย่าง ระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลผู้เยี่ยมเยียนชาวไทยและชาวต่างชาติอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม 2555 ถึงเดือนมิถุนายน 2556

ตารางที่ 1: รายรับจากการท่องเที่ยวเป็นรายจังหวัดปี 2550-2552 (หน่วย: ล้านบาท) (Provincial Tourism revenues, 2007-2009 (million baht))

ภาค จังหวัดเป้าหมาย	2552	2551	2550	รายรับเฉลี่ย ช่วง 3 ปี	สัดส่วน รายรับเฉลี่ย ภายในภาค	สัดส่วนรายรับ เฉลี่ยภายใน ประเทศ
กรุงเทพมหานคร	331,454	348,749	333,412	337,872	100.00%	44.96%
ภาคเหนือ	58,483	70,226	68,452	65,720	100.00%	8.75%
1. เชียงใหม่	32,606	38,135	38,894	36,545	55.61%	4.86%
2. เชียงราย	9,405	10,634	9,819	9,953	15.14%	1.32%
3. พิชณุโลก	2,921	5,362	4,951	4,411	6.71%	0.59%
รวม 3 จังหวัด	44,932	54,131	53,664	50,909	77.46%	6.77%
ภาคกลางและตะวันตก	43,837	51,655	48,491	47,994	100.00%	6.39%
1. ประจวบคีรีขันธ์	9,188	9,860	9,215	9,421	19.63%	1.25%
2. เพชรบุรี	9,493	9,487	8,850	9,276	19.33%	1.23%
3. กาญจนบุรี	7,119	9,562	8,813	8,498	17.71%	1.13%
รวม 3 จังหวัด	25,800	28,909	26,878	27,195	56.67%	3.61%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	27,213	37,103	34,518	32,945	100.00%	4.38%
1. นครราชสีมา	6,664	9,402	8,417	8,161	24.77%	1.09%
2. ขอนแก่น	3,725	6,100	5,712	5,179	15.72%	0.69%
3. อุตรดิตถ์	5,583	4,874	4,551	5,003	15.18%	0.67%
รวม 3 จังหวัด	15,972	20,376	18,680	18,343	55.67%	2.45%
ภาคตะวันออก	72,788	98,086	91,487	87,454	100.00%	11.64%
1. ชลบุรี	47,828	65,462	61,698	58,330	66.70%	7.76%
2. ระยอง	10,800	14,228	13,113	12,714	14.54%	1.69%
3. ตราด	3,895	7,175	6,699	5,923	6.77%	0.79%
รวม 3 จังหวัด	62,523	86,865	81,510	76,967	88.01%	10.24%
ภาคใต้	182,210	185,073	171,271	179,518	100.00%	23.89%
1. ภูเก็ต	94,007	101,684	94,240	96,644	53.84%	12.86%
2. สุราษฎร์ธานี	36,516	23,785	21,901	27,401	15.26%	3.65%
3. กระบี่	20,059	26,806	24,729	23,865	13.29%	3.18%
รวม 3 จังหวัด	150,582	152,275	140,870	147,910	82.39%	19.69%
รายรับรวมจากการท่องเที่ยว ในจังหวัดเป้าหมาย	615,291	670,929	636,334	640,853		85.28%
รายรับรวมจากการท่องเที่ยว ในประเทศทั้งหมด	715,985	790,891	747,631	751,503		100%

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (คำนวณและจัดทำตารางโดยคณะวิจัย)

ขั้นตอนที่ 2 การประมาณการค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนต่อคนต่อวัน

ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนต่อคนต่อวันประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนดังที่ได้นำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 1 ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวภาคละอย่างน้อย 100 ตัวอย่าง รวม 600 ตัวอย่าง (ภาคผนวก) เหตุผลที่ต้องมีการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่จัดเก็บในแต่ละจังหวัดมีเพียง 700 ตัวอย่าง ซึ่งนับว่าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่จัดเก็บด้วยวิธีปฐมภูมิในด้านค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนต่อคนต่อวันใกล้เคียงกับค่าพารามิเตอร์ จึงได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวดังกล่าว โดยช่วงเวลาที่ดำเนินการนี้คือพฤษภาคมถึงสิงหาคม 2556 โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในการศึกษานี้ประกอบด้วย 12 ประเภท ดังที่กล่าวมาก่อนหน้า

ในการคำนวณการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัดของผู้เยี่ยมเยือนต่อคนต่อวันจากแบบสอบถาม งานวิจัยนี้ได้จำแนกค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนออกเป็น 3 ระดับตามข้อเท็จจริงที่ได้จากแบบสอบถาม คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ค่าใช้จ่ายในแต่ละระดับได้ประมาณการโดยใช้ข้อสมมติดังนี้

ก. ค่าใช้จ่ายระดับต่ำ ประมาณการโดยใช้ค่าใช้จ่ายในระดับ Percentile ที่ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกใช้ค่าฐานนิยม (Mode) ในแต่ละรายการที่เป็นค่าใช้จ่าย

ข. ค่าใช้จ่ายระดับกลาง คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ในแต่ละรายการ

ค. ค่าใช้จ่ายระดับสูง คือ ระดับค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการใช้จ่ายในระดับ Percentile ที่ 90 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกรายจ่ายที่ต่ำที่สุดของกลุ่ม เพื่อหลีกเลี่ยงการประมาณค่าที่สูงเกินจริง

ข้อมูลค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันที่ประมวลผลจากแบบสอบถามนี้ คณะผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาไปตรวจสอบกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเป้าหมายทุกจังหวัด เพื่อให้ได้ผลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยว

ในการประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นการประมาณการทั้งในระดับจังหวัดเป้าหมายและในระดับประเทศโดยใช้วิธีการจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ (Simulation) โดยมีข้อสมมติสถานการณ์ดังต่อไปนี้

ก. กำหนดรายการค่าใช้จ่ายตามความสำคัญของการใช้จ่ายออกเป็นค่าใช้จ่ายหลักและค่าใช้จ่ายรอง ดังนี้

- ค่าใช้จ่ายหลัก หมายถึง รายการใช้จ่ายที่ผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละจังหวัดยากที่จะหลีกเลี่ยง การใช้จ่าย ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า มีอยู่ทั้งหมด 4 รายการ คือ ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทางโดยรถยนต์ และค่าของฝากและของที่ระลึก แต่สำหรับจังหวัดตราด กระบี่ และภูเก็ต จะมีค่าใช้จ่ายทางเรือเป็นค่าใช้จ่ายหลักเพิ่มเข้ามาอีก 1 รายการ เนื่องจาก ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้เยี่ยมเยือนจำเป็นต้องใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทางท่องเที่ยว
- ค่าใช้จ่ายรอง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้เยี่ยมเยือนอาจเลือกที่จะไม่ใช้จ่าย โดยรายการค่าใช้จ่ายในกลุ่มนี้มีอยู่ 8 รายการ คือ ค่าเดินทางโดยรถไฟ ค่าเดินทางโดยเรือ ค่าเดินทางโดยเครื่องบิน ค่าอุปกรณ์เดินทางและท่องเที่ยว ค่าบริการนำเที่ยวและบริการจอง ค่าบริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ค่าบริการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ และค่าบริการท่องเที่ยวอื่น ๆ ยกเว้นสำหรับจังหวัดตราด กระบี่ และภูเก็ต ซึ่งการศึกษานี้ได้นำเอาค่าใช้จ่ายทางเรือไปเป็นค่าใช้จ่ายหลักแล้ว
- ข. จำแนกค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนออกเป็น 3 ระดับตามข้อเท็จจริงที่ได้จากแบบสอบถาม คือ ระดับต่ำ ระดับเฉลี่ย และระดับสูง ค่าใช้จ่ายในแต่ละระดับประมาณการโดยใช้ข้อสมมติ ดังนี้
 - ค่าใช้จ่ายระดับต่ำ ประมาณการโดยใช้ค่าใช้จ่ายในระดับ Percentile ที่ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจัดเป็นผู้เยี่ยมเยือนกลุ่ม Low-end โดยเลือกใช้ค่าฐานนิยม (Mode) ในแต่ละรายการที่เป็นค่าใช้จ่าย
 - ค่าใช้จ่ายระดับเฉลี่ย คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ในแต่ละรายการของกลุ่มตัวอย่าง
 - ค่าใช้จ่ายระดับสูง คือ ค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการของกลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้จ่ายในระดับ Percentile ที่ 90 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจัดเป็นผู้เยี่ยมเยือนกลุ่ม High-End โดยคัดเลือกรายจ่ายที่ต่ำที่สุดของกลุ่ม เพื่อหลีกเลี่ยงการประมาณค่าที่สูงเกินจริง

ขั้นตอนที่ 3 การประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดเป้าหมายและในระดับประเทศโดยใช้สถานการณ์สมมติ (Scenarios) ด้านการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือน

การประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดเป้าหมาย

แม้ว่ากรอบคำแนะนำ TSA: RMF 2008 ได้กำหนดว่า ผู้เยี่ยมเยือนโดยทั่วไปจะมีค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวใน 12 สาขา แต่จากผลการสำรวจค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนในประเทศไทยด้วยแบบสอบถาม พบว่า ผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดมีการใช้จ่ายในรายการหลักเพียง 5 สาขา ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทางโดยรถยนต์ ค่าของฝากและของที่ระลึก และค่าเดินทางโดยเรือ (สำหรับบางจังหวัดที่มีความจำเป็นต้องเดินทางด้วยเรือภายในจังหวัด) และมีเพียงบางส่วนที่ใช้จ่ายในรายการรองอีก 7 สาขาที่เหลือ ดังนั้น ในการประมาณการรายได้ด้านการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดจึงได้กำหนดสถานการณ์

สมมติไว้ 2 สถานการณ์ ดังนี้

(1) **สถานการณ์สมมติที่ 1** คือ การสมมติให้ผู้เยี่ยมเยือนมีค่าใช้จ่ายขั้นต่ำเท่ากับค่าใช้จ่ายหลัก 5 รายการ ประกอบไปด้วย ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทางโดยรถยนต์ และค่าของฝากและของที่ระลึก เฉพาะจังหวัดตราด กระบี่ และภูเก็ต ที่รวมค่าเดินทางโดยเรือไว้ด้วย ซึ่งเป็นการใช้จ่ายเฉพาะรายการจำเป็นในแต่ละจังหวัด จึงจัดว่าเป็นสถานการณ์ที่สร้างรายรับด้านการท่องเที่ยวให้แก่จังหวัดในขั้นต่ำ เพราะเป็นรายการใช้จ่ายที่ผู้เยี่ยมเยือนเกือบทั้งหมดตอบว่ามีค่าใช้จ่ายในรายการเหล่านี้ เมื่อนำรายจ่ายของผู้เยี่ยมเยือนแต่ละประเภทมาคำนวณตามสมการที่ (1) และ (2) ข้างล่าง ก็จะได้รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัด “i”

$$(\text{รายได้จากการท่องเที่ยว})_{ijk} = (\text{ค่าใช้จ่าย/คน/วัน})_{ijk} \times (\text{จำนวนวันเฉลี่ย})_{jk} \times (\text{จำนวนผู้เยี่ยมเยือน})_{jk} \dots(1)$$

i คือ สาขาบริการการท่องเที่ยวที่ “i” โดยที่ i = 1, 2, 3..., 12
 j คือ ประเภทของผู้เยี่ยมเยือน ได้แก่ นักทัศนจรและนักท่องเที่ยว
 k คือ ภูมิภาคเนาของผู้เยี่ยมเยือน ได้แก่ ชาวไทยและชาวต่างชาติ

$$\text{รายได้จากการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด} = \sum_i \sum_j \sum_k (\text{รายได้จากการท่องเที่ยว})_{ijk} \dots(2)$$

(2) **สถานการณ์สมมติที่ 2** คือ การสมมติให้ผู้เยี่ยมเยือนมีทั้งค่าใช้จ่ายหลักและค่าใช้จ่ายรองรวม 12 รายการ โดยในข้อเท็จจริงแล้วสถานการณ์สมมติที่ 1 อาจไม่เป็นจริง เพราะมีโอกาสที่ผู้เยี่ยมเยือนบางกลุ่มมีค่าใช้จ่ายรองนอกเหนือจากค่าใช้จ่ายหลัก เช่น การเช่าอุปกรณ์กีฬาทางน้ำ การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การขี่ช้าง การนวดแผนโบราณ สปา การเรียนศิลปะมวยไทย การเรียนทำอาหารไทย ฯลฯ โดยเหตุที่สัดส่วนการใช้จ่ายในแต่ละรายการของผู้เยี่ยมเยือนมีความแตกต่างกัน การศึกษานี้จึงได้กำหนดข้อสมมติเกี่ยวกับรายการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนเพื่อเป็นกรอบในการประมาณการ ดังนี้

(2.1) นักทัศนจรทุกคนมีการใช้จ่ายในรายการค่าใช้จ่ายหลัก 3 รายการ คือ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทางโดยรถยนต์ และค่าของฝากและของที่ระลึก และนักท่องเที่ยวทุกคนมีการใช้จ่ายในรายการค่าใช้จ่ายหลัก 4 รายการ โดยเพิ่มรายการค่าที่พัก ทั้งนี้ยกเว้นจังหวัดตราด กระบี่ และภูเก็ตที่มีรายการค่าใช้จ่าย 5 รายการ และแบ่งค่าใช้จ่ายเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับเฉลี่ย และระดับสูง

(2.2) ผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละกลุ่มมีการใช้จ่ายในรายการค่าใช้จ่ายรองที่เหลือจากค่าใช้จ่ายหลักในข้อ (2.1) โดยมีข้อสมมติว่าผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 49 ไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ และสำหรับผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 51 ที่มีการใช้จ่ายในรายการรองนี้ สมมติให้มีระดับการใช้จ่ายตามพฤติกรรมการใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- ผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 30 มีค่าใช้จ่ายรองในระดับต่ำ (Low-End)
- ผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 20 มีค่าใช้จ่ายรองในระดับเฉลี่ย
- ผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 1 มีค่าใช้จ่ายรองในระดับสูง (High-End)

สัดส่วนของค่าใช้จ่ายในรายการรอง 8 รายการข้างต้นเป็นการกำหนดโดยพิจารณาจากแบบสอบถามผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและชาวต่างชาติจังหวัดละ 700 ตัวอย่าง รวม 11,200 ตัวอย่างใน 16 จังหวัดเป้าหมาย ทั้งนี้ มียกเว้นกลุ่มผู้เยี่ยมเยือนระดับ High-End ที่มีค่าใช้จ่ายในระดับสูง ซึ่งได้กำหนดไว้ร้อยละ 1 เพราะผู้จัดเก็บแบบสอบถามมักไม่ได้ข้อมูลจากผู้เยี่ยมเยือนกลุ่มนี้ หากนำข้อมูลจากแบบสอบถามมากำหนดสัดส่วนการใช้จ่ายในแต่ละสาขาอาจต่ำกว่าความเป็นจริง การศึกษานี้จึงได้สมมติว่าผู้เยี่ยมเยือนกลุ่มนี้มีการใช้จ่ายในรายการค่าใช้จ่ายรองทั้ง 8 รายการในขั้นต่ำคือร้อยละ 1 เพื่อให้เห็นความเป็นไปได้ของรายรับจากการท่องเที่ยวจากการใช้มาตรการกระตุ้นให้ผู้เยี่ยมเยือนใช้บริการในรายการรองเหล่านี้ให้มากขึ้น

ในเชิงนโยบายถ้าหากมีมาตรการกระตุ้นให้ผู้เยี่ยมเยือนใช้จ่ายได้เพิ่มขึ้นถึงระดับสูง รายได้จากการท่องเที่ยวภายในจังหวัดย่อมเพิ่มขึ้นได้อีกมาก ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้กำหนดสถานการณ์สมมติโดยแบ่งรายการการใช้จ่ายและค่าใช้จ่ายภายในจังหวัดของผู้เยี่ยมเยือนออกเป็น 2 สถานการณ์ข้างต้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่แต่ละจังหวัดจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับสูง ระดับเฉลี่ย และระดับต่ำ

การประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวระดับประเทศ

ในการประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับประเทศนั้น การศึกษานี้ได้ตั้งข้อสมมติให้รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดที่เหลือทั้งหมด (นอกเหนือจาก 16 จังหวัดเป้าหมาย) เท่ากับร้อยละ 15 ของรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า รายได้เฉลี่ยของ 16 จังหวัดเป้าหมายในช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 มีสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 85 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ ดังนั้น รายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศจึงเท่ากับผลบวกของรายได้เฉลี่ยของ 16 จังหวัดเป้าหมายและรายได้เฉลี่ยจากการท่องเที่ยวของจังหวัดที่เหลือนั่นเอง

ผลการศึกษา (Results)

ผลการประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวของ 16 จังหวัดเป้าหมายและประเทศไทยสรุปได้ ดังนี้

(1) สถานการณ์สมมติที่ 1

การศึกษานี้ได้กำหนดให้ผู้เยี่ยมเยือนใช้จ่ายเฉพาะรายการหลักเท่านั้น ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมประเทศไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ยปีละ 1,163,670 ล้านบาท แบ่งเป็นรายได้จากการท่องเที่ยว 16 จังหวัดท่องเที่ยวหลักร้อยละ 85 และรายได้จากจังหวัดที่เหลือร้อยละ 15 จากตารางที่ 2 จังหวัด ที่มีรายได้หลักมาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีอยู่ 7 จังหวัดจาก 16 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ ภูเก็ต ชลบุรี เชียงใหม่ กระบี่ สุราษฎร์ธานี และตราด ส่วนจังหวัดที่เหลือเป็น

จังหวัดที่มีรายได้หลักมาจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งนี้ยกเว้นประจวบคีรีขันธ์ที่มีรายได้จากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติใกล้เคียงกัน

(2) สถานการณ์สมมติที่ 2

การศึกษานี้ได้สมมติให้ผู้เยี่ยมเยือนมีทั้งค่าใช้จ่ายหลักและค่าใช้จ่ายรองรวมทั้งสิ้น 12 รายการ โดยสมมติตามผลการสำรวจในการศึกษานี้ว่าผู้เยี่ยมเยือนทุก ๆ คนต่างมีค่าใช้จ่ายหลัก ส่วนค่าใช้จ่ายในรายการรองนั้นสมมติว่าร้อยละ 20 ของผู้เยี่ยมเยือนมีค่าใช้จ่ายรายการรองในระดับเฉลี่ย ซึ่งผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ประเทศไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ยปีละ 1.4 ล้านล้านบาท แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายรายการหลักร้อยละ 89.09 และค่าใช้จ่ายรายการรองร้อยละ 10.91 ในกรณีที่สถานการณ์ไม่ดีจนผู้เยี่ยมเยือนพากันใช้จ่ายเฉพาะสินค้าและบริการท่องเที่ยวในระดับ Low-End แล้ว อย่างน้อย ประเทศไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวในขั้นต่ำ 334,941 ล้านบาท และในกรณีที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายในสินค้าและบริการท่องเที่ยวในระดับ High-End ได้เพียงร้อยละ 1 ของผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมดแล้ว ประเทศไทยจะสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ประมาณปีละ 2.8 ล้านล้านบาท จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าผู้เยี่ยมเยือนมีการใช้จ่ายในรายการหลักมากเกินร้อยละ 80 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด แต่ยังมีค่าใช้จ่ายในรายการรองค่อนข้างน้อย การวางแผนกระตุ้นให้ผู้เยี่ยมเยือนใช้จ่ายในรายการรองเพิ่มขึ้นและกระตุ้นให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจในการเพิ่มอุปทานในรายการรองแทนที่จะกระจุกการแข่งขันกันในรายการหลักแล้ว ย่อมสามารถช่วยเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้ประเทศไทยได้อีกมาก อีกทั้งยังช่วยกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงทุกธุรกิจท่องเที่ยว

ตารางที่ 2: ประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดท่องเที่ยวเป้าหมายตามสถานการณ์สมมติที่ 1
(Expected Provincial Tourism Revenues under Scenario 1)

ภาค	จังหวัดเป้าหมาย	ชาวไทย		ชาวต่างชาติ		รวม
		นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	
		ร้อยละ				ล้านบาท
	กรุงเทพฯ	2.00	27.83	0.13	70.04	465,815.39
เหนือ	เชียงใหม่	1.40	37.95	0.38	60.27	46,038
	เชียงราย	2.79	62.30	0.97	33.94	12,553
	พิษณุโลก	11.07	71.99	0.56	16.38	5,637
ใต้	สุราษฎร์ธานี	0.24	17.09	0.14	82.53	25,234
	ภูเก็ต	0.30	10.20	0.18	89.32	210,438
	กระบี่	0.68	12.09	0.17	87.07	37,897
ตะวันออกเฉียงเหนือ	อุดรธานี	3.17	80.15	0.25	16.43	7,333
	ขอนแก่น	5.46	80.69	0.24	13.62	8,447
	นครราชสีมา	10.87	75.19	0.36	13.57	11,939
ตะวันตกและกลาง	กาญจนบุรี	21.07	61.07	2.54	15.32	10,216
	เพชรบุรี	11.60	45.32	1.34	41.74	12,757
	ประจวบคีรีขันธ์	6.00	42.47	0.59	50.94	18,089
ตะวันออก	ชลบุรี	3.67	13.95	0.44	81.94	88,170
	ระยอง	8.70	65.77	0.36	25.17	19,066
	ตราด	0.09	31.10	0.12	68.69	9,213
รวมรายได้ 16 จังหวัด		2.38	26.16	0.25	71.22	988,843
รายได้จากจังหวัดที่เหลือ *						174,550
รายได้ทั้งประเทศ						1,163,670

หมายเหตุ: * จังหวัดที่เหลือมีรายได้จากการท่องเที่ยว ร้อยละ 15 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ

ตารางที่ 3: ประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดท่องเที่ยวเป้าหมายตามสถานการณ์สมมติที่ 2 (Expected Provincial Tourism Revenues under Scenario 2)

แหล่งรายได้ของจังหวัดเป้าหมาย		(ล้านบาท)			ร้อยละ		
		ต่ำ	เฉลี่ย	สูง	ต่ำ	เฉลี่ย	สูง
กรุงเทพฯ	ค่าใช้จ่ายหลัก	89,062	465,815	1,096,393	70.60	78.01	98.74
	ค่าใช้จ่ายรอง	37,081	131,273	13,994	29.40	21.99	1.26
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	126,143	597,088	1,110,388	100.00	100.00	100.00
เชียงใหม่	ค่าใช้จ่ายหลัก	13,149	46,038	138,341	72.50	83.44	98.64
	ค่าใช้จ่ายรอง	4,988	9,135	1,911	27.50	16.56	1.36
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	18,137	55,173	140,252	100.00	100.00	100.00
เชียงราย	ค่าใช้จ่ายหลัก	3,063	12,553	42,886	72.83	81.26	99.10
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,143	2,894	390	27.17	18.74	0.90
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	4,206	15,447	43,275	100.00	100.00	100.00
พิษณุโลก	ค่าใช้จ่ายหลัก	1,885	5,637	19,394	84.24	92.59	99.22
	ค่าใช้จ่ายรอง	353	451	152	15.76	7.41	0.78
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	2,238	6,088	19,547	100.00	100.00	100.00
สุราษฎร์ธานี	ค่าใช้จ่ายหลัก	7,786	25,234	119,825	71.72	77.60	98.05
	ค่าใช้จ่ายรอง	3,070	7,285	2,381	28.28	22.40	1.95
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	10,856	32,519	122,206	100.00	100.00	100.00
ภูเก็ต	ค่าใช้จ่ายหลัก	30,725	210,438	303,987	83.56	84.76	99.14
	ค่าใช้จ่ายรอง	6,047	37,842	2,623	16.44	15.24	0.86
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	36,772	248,281	306,610	100.00	100.00	100.00
กระบี่	ค่าใช้จ่ายหลัก	9,813	37,897	108,703	79.80	82.13	99.10
	ค่าใช้จ่ายรอง	2,483	8,248	982	20.20	17.87	0.90
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	12,296	46,146	109,685	100.00	100.00	100.00
อุดรธานี	ค่าใช้จ่ายหลัก	2,961	7,333	33,427	69.09	81.50	98.97
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,325	1,665	347	30.91	18.50	1.03
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	4,285	8,998	33,774	100.00	100.00	100.00
ขอนแก่น	ค่าใช้จ่ายหลัก	2,845	8,447	22,005	70.90	80.71	98.76
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,168	2,018	276	29.10	19.29	1.24
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	4,013	10,465	22,282	100.00	100.00	100.00
นครราชสีมา	ค่าใช้จ่ายหลัก	6,457	11,939	63,189	80.79	81.90	98.66
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,536	2,639	861	19.21	18.10	1.34
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	7,993	14,579	64,050	100.00	100.00	100.00
กาญจนบุรี	ค่าใช้จ่ายหลัก	4,854	10,216	42,028	78.42	81.24	99.20
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,335	2,359	339	21.58	18.76	0.80
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	6,189	12,576	42,366	100.00	100.00	100.00
เพชรบุรี	ค่าใช้จ่ายหลัก	5,932	12,757	59,582	72.60	80.43	99.11
	ค่าใช้จ่ายรอง	2,238	3,104	534	27.40	19.57	0.89
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	8,171	15,860	60,116	100.00	100.00	100.00
ประจวบฯ	ค่าใช้จ่ายหลัก	3,748	18,089	41,808	70.48	82.45	99.18
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,570	3,851	348	29.52	17.55	0.82
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	5,318	21,939	42,156	100.00	100.00	100.00
ชลบุรี	ค่าใช้จ่ายหลัก	14,697	88,170	178,902	64.50	79.60	98.87
	ค่าใช้จ่ายรอง	8,088	22,597	2,047	35.50	20.40	1.13
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	22,785	110,768	180,949	100.00	100.00	100.00
ระยอง	ค่าใช้จ่ายหลัก	8,137	19,066	55,442	83.27	87.43	99.41
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,635	2,742	330	16.73	12.57	0.59
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	9,772	21,808	55,772	100.00	100.00	100.00
ตราด	ค่าใช้จ่ายหลัก	4,074	9,213	28,489	73.71	82.52	99.18
	ค่าใช้จ่ายรอง	1,453	1,952	236	26.29	17.48	0.82
	รวมค่าใช้จ่ายหลักและรอง	5,528	11,166	28,725	100.00	100.00	100.00
รวมค่าใช้จ่ายหลักของ 16 จังหวัด		209,187	988,843	2,354,402	73.48	80.47	98.84
รวมค่าใช้จ่ายรองของ 16 จังหวัด		75,513	240,056	27,752	26.52	19.53	1.16
รวมค่าใช้จ่ายหลักและรองของ 16 จังหวัด		284,700	1,228,899	2,382,154	85.00	85.00	85.00
รวมค่าใช้จ่ายหลักและรองของจังหวัดที่เหลือ		50,241	216,865	420,380	15.00	15.00	15.00
รวมค่าใช้จ่ายหลักและรองทั้งประเทศ		334,941	1,445,764	2,802,535	100.00	100.00	100.00

สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Conclusions and Policy Implications)

การศึกษานี้ พบว่า การใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีการใช้จ่ายในรายการหลัก 4 สาขา ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางโดยรถยนต์ และค่าของฝากและของที่ระลึกมากเกินร้อยละ 80 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และยังมีค่าใช้จ่ายในรายการรองซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจท่องเที่ยว 8 สาขา ค่อนข้างน้อย

ในด้านพฤติกรรมการใช้จ่ายต่อคนต่อวันของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและชาวต่างชาติซึ่งได้จำแนกออกเป็น 3 ระดับ คือ ค่าใช้จ่ายระดับต่ำ (Low-End) ค่าใช้จ่ายระดับเฉลี่ยและค่าใช้จ่ายระดับสูง (High-End) นั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภายใต้สถานการณ์ที่ผู้เยี่ยมเยือนมีค่าใช้จ่ายขั้นต่ำเท่ากับค่าใช้จ่ายหลัก ซึ่งเป็นการใช้จ่ายเฉพาะรายการจำเป็นนั้น จะเป็นสถานการณ์ที่สร้างรายรับด้านการท่องเที่ยวให้ประเทศในขั้นต่ำสุดของแต่ละจังหวัด เพราะเป็นรายการใช้จ่ายที่ผู้เยี่ยมเยือนเกือบทั้งหมดมีการใช้จ่ายในรายการเหล่านี้อยู่แล้ว และในกรณีที่ผู้เยี่ยมเยือนมีค่าใช้จ่ายรองที่เพิ่มเติมจากค่าใช้จ่ายหลักด้วย เช่น มีการใช้จ่ายในการเช่าอุปกรณ์กีฬาทางน้ำ การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การขี่ช้าง การนวดแผนโบราณ การใช้บริการสปา การเรียนศิลปะมวยไทย การเรียนทำอาหารไทย ฯลฯ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าร้อยละ 51 ของผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมดมีทั้งค่าใช้จ่ายหลักและค่าใช้จ่ายรอง โดยในส่วนนี้ร้อยละ 30 มีค่าใช้จ่ายรองในระดับต่ำ (Low-End) อีกร้อยละ 20 มีค่าใช้จ่ายรองในระดับเฉลี่ย และที่เหลืออีกร้อยละ 1 มีค่าใช้จ่ายรองในระดับสูง (High-End)

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่ประเทศไทยจะสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้

1) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง 12 สาขา ควรมุ่งเน้นการสร้างรายได้จากกลุ่มผู้เยี่ยมเยือนระดับสูง (High-End) มากขึ้น เพราะผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าถ้าหากมีมาตรการกระตุ้นให้จำนวนผู้เยี่ยมเยือนกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1 ของผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด ประเทศไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 2.80 ล้านล้านบาท จากรายได้เฉลี่ยที่ประมาณการได้เท่ากับ 1.44 ล้านล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 94.45

2) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวในสาขารอง 8 สาขาให้สามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เช่น มีการจดทะเบียนการประกอบการค้าที่ถูกกฎหมาย มีการรวมกลุ่มในรูปของชมรมหรือสหกรณ์เพื่อร่วมกันประกอบอาชีพที่ประกันความน่าเชื่อถือ และให้ความคุ้มครองด้านการใช้อำนาจผูกขาดจากเจ้าถิ่น เพื่อให้ธุรกิจเหล่านี้สามารถขยายตัวได้ในอัตราที่ไม่ต่อยกว่าสาขาธุรกิจท่องเที่ยวหลัก ผลการสำรวจได้แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันไทยยังสร้างรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยวในสาขารองได้น้อยมาก ดังนั้น การให้การส่งเสริมกิจการของธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง 12 สาขาที่เท่าเทียมกัน ย่อมเป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวคิดของ Elkington (1999)

ภาคผนวก (Appendix)

จำนวนตัวอย่างผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยและชาวต่างชาติและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด (Sample Sizes of Thai and Foreign Visitors and Tourism Business Entrepreneurs by Provinces)

ภาค จังหวัด	ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทย			ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างชาติ			ผู้เยี่ยมชม ทั้งหมด (7) = (3)+(6)	ผู้ ประกอบ การธุรกิจ ท่องเที่ยว *
	นัก ทัศนจร (1)	นัก ท่องเที่ยว (2)	ผู้เยี่ยมชม เยือน (3) = (1)+(2)	นัก ทัศนจร (4)	นัก ท่องเที่ยว (5)	ผู้เยี่ยมชม เยือน (6) = (4)+(5)		
ทั่วประเทศ	2,031	5,869	7,900	62	3,238	3,300	11,200	600
กรุงเทพฯ	170	249	419	7	285	292	711	100
ภาคเหนือ	460	1,109	1,569	8	523	531	2,100	100
เชียงใหม่	30	390	420	2	278	280	700	
เชียงราย	85	404	489	4	207	211	700	
พิษณุโลก	345	315	660	2	38	40	700	
ภาคใต้	63	758	821	9	1,270	1,279	2,100	100
สุราษฎร์ธานี	38	347	385	1	315	316	701	
ภูเก็ต	14	212	226	3	470	473	699	
กระบี่	11	199	210	5	485	490	700	
ภาคอีสาน	593	1,297	1,890	8	202	210	2,100	100
อุดรธานี	137	493	630	2	68	70	700	
ขอนแก่น	262	368	630	3	67	70	700	
นครราชสีมา	194	436	630	3	67	70	700	
ภาคกลางและตะวันตก	472	1,209	1,681	5	403	408	2,089	100
กาญจนบุรี	128	433	561	0	140	140	701	
เพชรบุรี	217	343	560	5	132	137	697	
ประจวบคีรีขันธ์	127	433	560	0	131	131	691	
ภาคตะวันออก	273	1,247	1,520	25	555	580	2,100	100
ชลบุรี	257	183	440	23	237	260	700	
ระยอง	11	579	590	2	108	110	700	
ตราด	5	485	490	0	210	210	700	

หมายเหตุ: * ข้อมูลที่ได้จากการทำโพลล์สรุปเป็นมุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจาก 12 สาขาในด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวและการใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือน ในการกำหนดจำนวนตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในแต่ละสาขานั้น งานวิจัยนี้ได้กำหนดไว้ให้ได้ภาคละ 100 ตัวอย่าง โดยมีได้กำหนดตายตัวว่าควรจะได้จังหวัดละกี่ตัวอย่าง เนื่องจากสาขาท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในแต่ละจังหวัดอาจแตกต่างกันได้ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในบางสาขาอาจโดดเด่นในจังหวัดหนึ่งแต่เป็นสาขาเล็กในอีกจังหวัดหนึ่งก็ได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว. (2556). *สรุปสถิติการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ มกราคม 2556*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว.
- พรเพ็ญ วรสิทธา และคณะ. (2550). *โครงการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2550*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- พรเพ็ญ วรสิทธา และคณะ. (2551). *โครงการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2551*. สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- อนันต์ วัฒนกุลจรัส. (2552). *โครงสร้างบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว*. *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*. ปีที่ 49 ฉบับที่ 1 (พิเศษ)/2552: 215-258.
- อนันต์ วัฒนกุลจรัส. (2555). *เศรษฐกิจการท่องเที่ยวมหภาค (Tourism: Economy-Wide Perspectives)*. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). จัดพิมพ์และเผยแพร่โดยสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ. พฤษภาคม 2555. พิมพ์ครั้งที่ 1 ISBN 978-974-672-662-7.
- Annual Report to the Hawaii State Legislature*. (2006). Hawaii Tourism Authority. October 2006.
- Demi, K. (2007). *Canadian Tourism Satellite Account (2002), Income and Expenditure Accounts Technical Series*. Income and Expenditure Accounts Division, October 2007.
- Elkington, J. (1999). *Cannibals with Forks: Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Capstone Trade. September 1, 1999.
- Kemp, K. and Nijhowne, S. (2004). *Study of the Canadian Tourism Satellite Account (CTSA): Comparison of TSA-RMF and CTSA. Phase I, Final Report*, Canadian Tourism Commission for Macroeconomic and Statistics Sub-Committee of the World Tourism Organization. June 2004.
- The Alaska Tourism Satellite Account: A Comprehensive Analysis of the Economic Contribution of Travel and Tourism*. Alaska Department of Commerce, Community and Economic Development, October, 2004.
- Tourism Satellite Account 2014*. Statistics New Zealand, 2014. http://www.stats.govt.nz/browse_for_stats/industry_sectors/Tourism/tourism-satellite-account-2014.aspx

Tourism Satellite Account for South Africa, final 2008 and 2009 and provisional 2010 and 2011. Statistics South Africa, March 2013. <http://www.statssa.gov.za/publications/Report-04-05-07/Report-04-05-072011.pdf>

Tourism satellite account: recommended methodological framework (TSA: RMF 2008) <https://unstats.un.org/unsd/statcom/doc08/BG-TSA.pdf>

เอกสารอ้างอิงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Translated Thai References)

Department of Tourism (2013). *International Travel Statistics (January 2013)*. Ministry of Tourism and Sports.

Vorasittha, Pornpen, et al. (2007). *A Survey of Tourism Behavior in Thailand in 2007*. Tourism Authority of Thailand. Ministry of Tourism and Sports.

Vorasittha, Pornpen, et al. (2008). *A Survey of Tourism Behavior in Thailand in 2008*. Tourism Authority of Thailand. Ministry of Tourism and Sports.

Wattanukuljarus, Anan. (2009). Structure of Tourism Satellite Accounts (TSA). *NIDA Development Journal*. Vol 49. No. 1/2009. pp. 215-258.

Wattanukuljarus, Anan. (2012). *Tourism: Economy-Wide Perspectives*. The Thailand Research Fund (TRF). Published by Public Policy Studies Institute Foundation (PPSI). May 2012. ISBN 978-974-672-662-7.